

**MANIFEST DEMOKRATSKE FRONTE
VRIJEME JE ZA NOVU POLITIKU**

Sarajevo, 07. april 20. godine

U životu svake zemlje, baš kao i svakoga čovjeka, postoje trenuci ili zbivanja koja su iza sebe očigledno ostavljala dubok trag ili tek mogu imati povijesne implikacije. Ono što se bude događalo u narednih nekoliko godina, odredit će sudbinu naše zemlje na duži rok. Pred nama je prilika da pokažemo kako želimo da uz mobilizaciju svih svojih snaga i resursa podređenih viziji prosperitetne i sigurnije budućnosti, nepovratno i odlučno krenemo u pravcu moderne države koja je u stanju ispuniti svoj dio društvenog ugovora.

To je vrijeme napokon moralo doći jer sve dosadašnje političke opcije i njihove (kvazi)ideološke pozicije nisu uspjele pronaći odgovore na ključna, veoma teška, u mnogo čemu i traumatična društvena pitanja naše zemlje, naroda ili národā, građanina kao pojedinca. No, umjesto potrage za odgovorima na brojna goruća pitanja, vlasti su se u nas smjenjivale i gotovo u pravilu ostajale „zaglavljene” u partitokratskoj i liderokratskoj međusobnoj borbi kao obrascima vladanja.

Naše je društvo već godinama i još uvijek duboko podijeljeno. Reklo bi se po vertikali i po horizontali: teritorijalno, politički, socijalno, međupartijski i međunacionalno, ljudski i neljudski. Nesreća je što evidentno postoje političke snage koje tu podjelu žele učiniti trajnom. Zatire se ideja građanstva i lojalnosti svojoj domovini kao državi naroda i građana jednakih prava. Bosna i Hercegovina je oduvijek bila društvo različitosti, ali ne razlika koje bi nas trebale rastakati, već onih što, stapajući se u šarenilo „tigrove kože” ili „cvjetnoga polja”, tek razbijaju monotoniju jednostii. Pa ipak, znamo da je jedan od ciljeva rata vođenog u našoj domovini, bilo i dokidanje svake mogućnosti da Bosna i Hercegovina opstane onakvom kakva jest.

Etno-pljačkaški kapitalizam kojim je nakon završetka rata pritisnut društveni život Bosne i Hercegovine – kao model baziran na eksploataciji radnika, njihovome izrabljivanju, na marginalizaciji građanina i svekolikoj njegovoj diskriminaciji na radnoj, rodnoj, generacijskoj osnovi i kakvoj sve ne osnovi – nije dosad ponudio niti je, očito, pokazivao interes da u dogledno vrijeme iznađe odgovore na ključna pitanja o kojima ovisi budućnost zemlje.

Da bi naša država opstala, cijena je bila ogromna. Njoj za ljubav bili smo spremni na mnoge teške i mučne kompromise, nekad sa željom „samo da rata ne bude”, danas sa gorčinom zbog spoznaje da ni gotovo pune dvije decenije nakon „ratnih kompromisa”, još uvijek nismo svi

„svoji na svome”, još uvijek nismo svi jednaki na svakom pedlju svoje domovine ili otadžbine kao mjesta življenja ili kao zemlje naših predaka.

Gotovo je sigurno da u današnjoj Bosni i Hercegovini ne postoji niko koga ratna dešavanja nisu na neki način, više ili manje, obilježila kakvom traumom – i one što su milom ili silom odlazili i, pogotovo, one što su uprkos svemu ovdje ostajali.

Poštujući svačiju žrtvu i svaki gubitak, valja nama smoći snage da na budućnost ne gledamo iz prošlosti. Bilo nam je teško, ni danas nam nije dobro, vjerovatno ni sutra neće biti lako, ali se moramo svi truditi da nam svaki dan bude bolji od prethodnoga. Pred nama je ogroman zadatak.

I težak, svima je jasno.

Budućnost ćemo posvetiti političkom obračunu sa nepravdom u kojoj naše društvo živi od početka rata do danas. Bosna i Hercegovina je visoko rangirana među najjadnijim zemljama svijeta, obilježena diskriminacijom kao temeljnom oznakom društvenog poretka. Stoga se u DEMOKRATSKOJ FRONTI okupljamo kako bismo crne statistike i naše „jadno stanje” zajednički mijenjali.

Da bi naša borba uspjela, država mora napraviti radikalni zahvat, radikalno raskinuti sa postojećim ispraznom političkom retorikom. Današnja Bosna i Hercegovina nije logičan slijed državno-pravnog

kontinuiteta razvoja bosanskohercegovačke državnosti. Danas je evidentno institucionalizirano odstupanje od temeljnih vrijednosti zajedničkoga društva, kakve su u našoj zemlji, uprkos smjenama različitih političkih režima, praktično uvijek postojale. Stoga je pred nama, u prvome redu, borba za ravnopravnost, za pravo političke prezentacije i jednakosti svih i svuda, jer to jest suštinska borba za budućnost svih građana Bosne i Hercegovine.

Obavljanje javnih funkcija u Bosni i Hercegovini duboko je kompromitirano. Na političkoj sceni u ovome trenutku ne postoji političko djelovanje koje građanima naše zemlje može ponuditi izgled za sigurniju i prosperitetniju sutrašnjicu. Potrebno je zato mijenjati politiku, način na koji se ona vodi, način na koji se upravlja državom, javnim dobrima i poslovima. Politička se praksa, dakle, mora nužno redefiniirati i reformirati. Građanima treba ponuditi jasnu viziju planova i resursa koje nam u tom procesu valja iznaći, sa jasnom računicom kakav i koliki trud ili energiju svi zajedno moramo uložiti u ostvarivanju zacrtanih ciljeva. Bosanci i Hercegovci, ma kako se etnički ili vjerski osjećali i izjašnjavali, zasigurno ne zaslužuju politički cinizam i oligarhijske laži koje su postale sastavnica našega političkog života. Građani Bosne i Hercegovine zaslužuju pošteno, jasno, bezrezervno, bez ostatka iskazanu istinu o stanju u kojem nam se zemlja trenutno nalazi. Zasad se čini da narod puno toga ne zna – mnogo šta se krije, prešućuje, nudi „na kašičicu” ili o krupnim političkim potezima i rješenjima saznajemo post factum. Zato, svjesni da je i najgorča istina bolja od zabluda i laži, građani moraju na vrijeme biti informirani kako bi odlučno preuzeli vlastitu sudbinu u svoje ruke. Budimo zato spremni podnijeti i evidentno crnu istinu, ali i spremni uložiti napore kako bismo napokon krenuli ka oporavku i prestali biti demokratsko društvo samo „na papiru”.

Došlo je i u tom pogledu vrijeme za novu političku snagu koja je dorasla historijskom trenutku i koja će od svakog građanina ove zemlje zahtijevati da bude uključen. Vrijeme je, dakle, za građansku odgovornost, jer demokratija podrazumijeva kontinuiranu borbu za ostvarivanje proklamovanih ljudskih prava i sloboda, nad kojima država mora konstantno bdjeti. Vrijeme je za politiku čistih ruku, državu jednakih mogućnosti i zemlju u kojoj svi imamo ista prava, ali i zajednički dijelimo odgovornost. Vrijeme je, jednostavno, da dobijemo ono što se podrazumijeva pod pravnom državom i pravnom sigurnošću. Imamo pravo na ta prava. Ali uz prava idu i obaveze. Imamo zato i obavezu da stvari mijenjamo, obavezu prema sebi i naročito prema našoj rođenoj ili još nerođenoj djeci, prema budućim pokoljenjima. U suprotnom, bit ćemo prokleti i proklinjani.

Politika se danas u Bosni i Hercegovini s razlogom doživljava kao duboko korumpirana aktivnost. Stereotipi ili ne, neko im je značajno doprinio. Riječ „politika” postala je gotovo sinonim za „mutne rabote”, a „političari” za kriminalizirane osobe, spremne na sve kako bi se domogli novca i moći.

Zato osjećaj nemoći da se stvari drugačije postave, osjećaj nepravde i nepovjerenja, ne samo u politiku i političare nego i u sve institucije, u sve nivoe vlasti, u zakone – jest, zapravo, dominantna karakteristika sistema vrijednosti po kojem sada živimo. „Ne isplati se biti pošten” – maksima je koju je aktuelna politika praktično „ugradila” u taj sistem vrijednosti.

Pitanje je, naravno, mora li tako biti? Da li smo kao društvo i kao pojedinci uistinu sudbinski „osuđeni” da nam bude gore negoli tolikim drugima?

Uvjereni smo da tako ne mora. Štaviše, dužni smo pokazati i dokazati da tako ne treba i ne bi smjelo biti, dužni smo ukazati da to nije normalno. Dužni smo uvjeriti sebe i druge da se i drugačije može.

Zato uzmimo sudbinu u svoje ruke – zato smo tu!

Naše vrijednosti.

Država je najefikasniji oblik političko-teritorijalne organizacije. Poučeni iskustvom iz devedesetih godina, kada je naša država bila preslaba da ispuni svoje temeljne obaveze prema građanima, spremni smo na sve kompromise u korist ili za dobrobit naroda i odlučni u opredjeljenju da ćemo uporno raditi na jačanju državnih institucija kako bi se one osposobile da ispunjavaju svoj dio društvenog ugovora s građanima Bosne i Hercegovine. Samo one institucije u BiH koje su u stanju efikasno izvršavati svoja ustavna i zakonska ovlaštenja, mogu građanima garantirati fizičku i pravnu sigurnost, odnosno jednakost pred zakonom i vladavinu prava. Država za koju se zalažemo i kojoj težimo jeste laička država, država koja ne privilegira niti jednu religiju ili svjetonazor, ni teizam niti ateizam. Bit ćemo opredijeljeni za sekularno društvo u kojem se i religioznost i ateizam moraju jednakopravno tretirati i poštivati. Zalagat ćemo se za državu jednakih, i naroda i građana, decentraliziranu državu kao moderan demokratski i evropski oblik državnoga ustrojstva, za državu socijalne pravde.

Vladavina prava.

Insistirat ćemo na vladavini prava što podrazumijeva jednakost pred zakonom bez obzira na socijalne, etničke, vjerske ili kakve druge razlike, te istrajavati na dosljednom poštivanju Ustava i zakona Bosne i Hercegovine pred kojima svi, baš svi moraju biti jednaki – ako si prav, ne smije te niko diskriminirati; ako si kriv, odgovaraj pred zakonom i po zakonu! Političku volju Stranke staviti ćemo u službu beskompromisnog obračuna sa onima koji su bili spremni da zarad ličnih interesa otmu budućnost naše djece, ma ko oni bili. Bosna i Hercegovina ne može izdržati razmjere korupcije i organiziranog kriminala čemu je tako okrutno trenutno izložena. Držimo da je borba protiv odgovornih za korupciju i organizirani kriminal u ovome momentu najviši oblik patriotizma u našoj zemlji.

Jednakost ljudi, država, ustavnost i zakonitost, socijalna pravda – važniji su i vredniji od same Stranke i od bilo kojeg pojedinca u Stranci, jer Stranka je podređena upravo tim vrijednostima.

Laicizam i sekularizam.

Odvojenost vjere od države temeljno je načelo modernog demokratskog poretka. Tamo gdje se interesi vjere i države susreću, insistirat ćemo na pravednoj i pravičnoj podjeli prava i odgovornosti, provodeći time, u svim sferama života, politiku jednakosti vjernika i onih koji to vlastitim opredjeljenjem nisu.

Jednakopravnost i jednake mogućnosti.

Ideja da je bilo koji dio Bosne i Hercegovine isključivo bošnjački, hrvatski ili srpski, protivna je suštini naše političke filozofije. Borba za ustavno zagaranirane slobode bit će naš odgovor na institucionaliziranu diskriminaciju u našoj zemlji. Smatramo da značajan dio ekonomskih problema našega društva dobrim dijelom proizlazi iz svjesno, čak krajnje tendenciozno potpirivane etničke podijeljenosti i međuetničke netrpeljivosti, kojima su se dosadašnje političke oligarhije koristile u stvaranju povoljnog ambijenta za neviđenu, gotovo legaliziranu pljačku građana.

DEMOKRATSKA FRONTA je stranka svih građana naše domovine bez obzira na njihovu vjersku, etničku ili kakvu drukčiju pripadnost i opredjeljenje. Temeljni princip udruživanja članova DEMOKRATSKE FRONTE jest apsolutna jednakost svih građana Bosne i Hercegovine na svakom pedlju državne teritorije. Uvjereni smo da je ideja jednakosti svih građana jedini garant našega opstanka, jedina neupitno pravedna, i da će zato odnijeti pobjedu. Smatramo da su etnički, kao i svi drugi identiteti Bosanaca i Hercegovaca, pitanje ličnog izbora i stoga ne smiju biti uzrokom bilo kakve diskriminacije ili osude. Držimo da svaka osoba treba imati jednak pristup ukupnom spektru temeljnih prava i sloboda, odnosno, da sve društveno-političke funkcije ili položaji, kao i profesionalne pozicije moraju biti otvoreni za sve pod uvjetima jednakih

moćnosti. Vratimo li se, dakle, kriterijima kompetentnosti, bit ćemo na dobrome putu u izlječenju korupcije i nepotizma kao opasnih, čini se i već hroničnih boljki našega društva.

Pravedna ekonomija.

U ekonomskoj se politici DEMOKRATSKA FRONTA zalaže za slobodu tržišne ekonomije i kreiranje povoljnih uvjeta za razvoj domaće proizvodnje uz nužno privlačenje investicija iz inostranstva. Privatna inicijativa je temeljni poticaj i oslonac ubrzanog razvoja države. Za taj ubrzani razvoj i prosperitet društva potrebno je debirokratizirati tržišno poslovanje, te olakšati reinvestiranje kako bi kapital ostao u zemlji. Osim potrebe da se otvaraju veće mogućnosti privatnim ekonomskim inicijativama, smatramo da država treba očuvati kontrolu nad ključnim resursima kao što su komunikacije, energetska sektor i transport, ali ih i postupno ili djelimično otvarati za model javno-privatnog partnerstva. Mišljenja smo, također, da je posebno važno urediti pravila na tržištu Bosne i Hercegovine i tako se pridružiti razvijenim ekonomijama Evrope u kojima se profit u ključnim ekonomskim resorima redistribuira za opće dobro cjelokupnoga društva.

Antifašizam i antišovinizam.

U korijenu naših uvjerenja jest antifašizam i antišovinizam, kao i zajednička borba svih građana i naroda Bosne i Hercegovine protiv takvih društvenih pošasti, dakle borba koja se zasniva na sporazumu antifašista svih političkih uvjerenja i etničkih pripadnosti, sklopljenom 25. novembra

1943. godine u Mrkonjić Gradu. Takvim opredjeljenjem i stavovima DEMOKRATSKA FRONTA želi odlučno reafirmirati ZAVNOBiH-om ustanovljene vrijednosti: borit ćemo se za Bosnu i Hercegovinu kao nepodijeljenu zajednicu, kao društvo svih onih koji našu zemlju izaberu kao mjesto svoga življenja i jednako je osjećaju svojom, ali i protiv onih izvana koji je, s opasnim namjerama, žele „svojatati”.

Političko uređenje.

Polazeći od obaveze, svojstvene svakoj demokratskoj državi, da se poštuje Ustav i ustavno uređenje, te od fundamentalnog demokratskog principa da se ustav države može mijenjati isključivo u parlamentima i ustavno propisanim procedurama – DEMOKRATSKA FRONTA smatra da je Bosni i Hercegovini potreban efikasan, značajno jeftiniji i upravljiv državni aparat sa jasno podijeljenim ovlastima između države, regija i općina, uključujući pretpostavku da se općinama osigura mogućnost većeg odlučivanja o resursima lokalne zajednice.

DEMOKRATSKA FRONTA se zalaže za decentraliziranu državu regija koje bi bile determinirane ekonomski, geografski i socijalno, pri čemu bi centri regija bili nosioci regionalnoga razvoja. Svjesni smo, naravno, da se do ostvarenje takvoga cilja, kao i u iznalaženju rješenja za mnoga druga krupna društvena pitanja, može doći isključivo na osnovu širokog društveno-političkog konsenzusa u procedurama propisanim Ustavom Bosne i Hercegovine.

U oblasti kolektivnih prava, DEMOKRATSKA FRONTA se zalaže za Domove naroda sa jasno određenim vitalnim kolektivnim interesom koji će biti jednako dostupan svim grupama: Bošnjacima, Hrvatima, Srbima i državljanima BiH koji se izjašnjavaju na neki drugi način. Naš stav je da kolektivna prava trebaju biti dostupna svim grupama i da ne mogu biti iznad zajedničke volje građana Bosne i Hercegovine, koja se izražava u Predstavničkom domu Parlamenta Bosne i Hercegovine. Stoga smatramo da se lista grupnih prava treba jasno definirati, te da dokaze o ugroženosti trebaju argumentirati, te putem žalbe nadležnom ustavnom sudu upućivati predstavnici neke od grupa, uključujući ili ne ignorirajući i jednaka prava na vitalni interes grupi građana koja ne podrazumijeva isključivo ili samo postojeće tzv. konstitutivne narode.

Borba protiv korupcije i kriminala.

Borba protiv korupcije i kriminala trenutno se može smatrati najvišim oblikom patriotizma u Bosni i Hercegovini. DEMOKRATSKA FRONTA će davati punu podršku svim institucijama i organima u Bosni i Hercegovini zaduženim za borbu protiv ovoga, u nas već ukorijenjenog zla. Spremni smo stoga da se u svim institucijama vlasti borimo za zakonska rješenja kojima će državni aparat vlasti svim legalno dozvoljenim ili zakonom predviđenim sredstvima zaštititi policajce, tužioce, sudije, kao i njihove porodice. Isto pak tako, DEMOKRATSKA FRONTA jest spremna boriti se i za maksimalno pooštavanje kaznene politike i propisivanje najstrožijih kazni za policajce, tužioce i sudije za koje se dokaže da su povezani sa kriminalom i korupcijom.

Smatramo da je najbolji oblik borbe protiv korupcije uvođenje prakse obaveznog prijavljivanja imovine svih izabраниh političkih predstavnika, posebno funkcionera na svim nivoima vlasti. Dobar bi model bio da se provjera imovinskih kartona prakticira uoči svakog izbornog ciklusa, tokom trajanja mandata i, također, u periodu od pet godina nakon okončanja mandata. Naravno, pitanje nelegalno stečene imovine ne treba i ne bi smjelo biti usmjereno isključivo na politički angažirane osobe. Takvim i sličnim provjerama nužno moraju biti podvrgnuti i svi drugi građani koji su sticali imovinu i bogatili se na sumnjiv ili evidentno nezakonit način.

U tom smislu, dat ćemo punu podršku tužilaštvima da krenu u istrage svih onih koji su stekli bogatstvo nesrazmjerno svojim legalnim primanjima i prihodima, u prvom redu političara koji su se bogatili tokom svog političkog angažmana.

Ekonomija.

DEMOKRATSKA FRONTA drži da se uloga države u ekonomiji mora jasno definirati i fokusirati se na ključne sektore u kojima je izostao koncept javno-privatnog partnerstva. Osim komunikacija, energetskog sektora i transporta, smatramo da je poljoprivreda dugoročna ekonomska šansa naše zemlje. Mišljenja smo, također, da je uloga države u poljoprivredi značajna i stoga što će borba protiv siromaštva u Bosni i Hercegovini biti uspješna onoliko koliko uspijemo osnažiti poljoprivredu.

U cilju kreiranja i provođenja poštene i pravedne ekonomske politike, DEMOKRATSKA FRONTA će, u skladu sa evropskom praksom, iskoristiti sve raspoložive demokratske instrumente za zaštitu domaće privrede i kreiranje socio-ekonomskih politika koje bi omogućile pravedniju raspodjelu bogatstva u društvu. Poštujući principe slobodnog i samoregularajućeg tržišta, DEMOKRATSKA FRONTA će nastojati da sačuva ključne ekonomske resurse, ali da u isto vrijeme otvori tržište za model javno-privatnog partnerstva kako bi „ozdravila” i dalje razvijala postojeće potencijale pojedinih bh. kompanija. Izlazak iz stanja unazađenog ili minimiziranog ekonomskog rasta, napredak u finansijskoj stabilnosti, povoljniju vanjsko-trgovinsku razmjenu, zaštitu domaće privrede i kreiranje novih radnih mjesta za mlade – moguće je postići samo strukturalnim reformama ekonomskih politika, normalizacijom i harmonizacijom političkih odnosa i akcionom politikom usmjerenom na zaštitu pravde i tzv. običnog čovjeka. DEMOKRATSKA FRONTA će se energično zalagati za jasniju, transparentniju i pošteniju politiku usmjerenu na pomoć socijalnim kategorijama stanovništva, s ciljem da novac dolazi do onih kojima je uistinu potreban. Snižavanje i racionalizacija administrativnih i javnih troškova dovest će do jačanja realnog ekonomskog sektora i poticaja razvoju poduzetništva.

Unapređivanjem društva baziranog na znanju i politikama usmjerenim na zaštitu domaće proizvodnje, DEMOKRATSKA FRONTA će kontinuirano pomagati i ohrabrivati privatnu inicijativu, s ciljem jačanja zanemarene oblasti, a zapravo kičme bh. ekonomije – malog i srednjeg poduzetništva. Privatna inicijativa, proizvodnja i realni sektor jesu prioriteti našeg ekonomskog djelovanja.

Na finansijskom planu, DEMOKRATSKA FRONTA će tražiti da se budžetski novac, novac fondova i svi drugi javni prihodi deponuju isključivo u bankama koje su vlasništvo državnih institucija, dakle entitetskih vlada, kako bi upravo te institucije dobile mogućnost da na osnovu takvih depozita utječu na visinu kamate na finansijskom tržištu BiH u smislu njezinoga smanjenja, kao i na mogućnost da se tim putem domaćim firmama mogu osigurati finansijske garancije neophodne pri dobijanju većih poslova u zemlji i u inostranstvu.

Obrazovanje i znanost.

Reforma obrazovnog sistema mora se zasnivati na interkulturalnom modelu obrazovanja, koje se primjenjuje u multietničkim društvima, jer sadašnji etnički princip evidentno rezultira segregacijom. Interkulturalni model obrazovanja moguće je sprovesti u djelo uvođenjem minimuma zajedničkih jezgri u nacionalnoj grupi predmeta (jezik, historija, geografija), te jedinstvenih planova i programa za ostale predmete.

Zalažemo se za moderno osnovno i srednje obrazovanje kao obavezno, potpuno besplatno i europskim standardima ujednačeno na cijeloj teritoriji zemlje, neovisno o postojećim kantonalnim i entitetskim administrativnim granicama. Modernizacija i razvoj obrazovnog sistema trebaju se zasnivati na kontinuiranoj evaluaciji nastavnih planova i programa, te kreiranju jedinstvene udžbeničke politike, ali i na uvođenju modela praćenja nivoa usvojenoga znanja učenika, uvođenjem finalnih testova poput državne mature, i to na teritoriji cijele države.

Visoko je obrazovanje nužno potrebno što prije reformirati. Uspješnost nekoga univerziteta ne treba se mjeriti isključivo brojem upisanih studenata ili brojem onih koji su diplomirali, nego brojem programa koji su kompatibilni sa programima ostalih evropskih univerziteta, brojem znanstvenih publikacija, brojem studenata koji nakon završenoga studija pronađu posao. Bosna i Hercegovina treba, poput drugih zemalja EU, imati stabilne i jake državne univerzitete kojima se akademska zajednica može braniti i od negativnih efekata bolonjskog procesa, onih što su i u drugim zemljama detektovani kao ozbiljan problem: da se „bolonjskim modelom” studiranja ne proizvode veliki znanstvenici već prevelik i sa potrebama tržišta rada neusklađen broj tzv. stručnjaka. Otud je razumljivo da je kritika akademskih vrijednosti postojećeg sistema visokog obrazovanja, pa i njegove pretjerane komercijalizacije i birokratizacije, sve izraženija u akademskim zajednicama mnogih zemalja u kojima je takav model uveden. Stoga, nema razloga da se i u BiH cijeli sistem visokog obrazovanja kritički ne razmotri, preispita i temeljno reformira. Smatramo to veoma važnim društvenim pitanjem.

DEMOKRATSKA FRONTA će insistirati na uspostavljanju efikasne naučne saradnje akademske zajednice i privrednoga sektora, u cilju usklađivanja akademskih programa sa potrebama privrede, ali i razvoja privrednih grana u akademskim oblastima u kojima je BiH priznata u znanstvenom svijetu. Tako bi se moglo izaći iz situacije u kojoj mladi, pametni ljudi iz Bosne i Hercegovine služe kao „polufabrikat” koji se izvozi u razvijene zemlje, a čije nam se znanje vraća u skupim gotovim proizvodima koje koristimo. Težit ćemo ka uključivanju bh. znanstvenika u moderne evropske i svjetske tokove putem prijavljivanja i dobijanja međunarodnih grantova. Stoga se zalažemo da visoko obrazovanje i znanost pronađu svoju jasnu poziciju na državnome nivou u vidu posebnoga ministarstva.

U činjenici da nas čeka akreditacija visoko školskih ustanova, vidimo i šansu da se – donošenjem jasno propisanih standarda usklađenih sa međunarodnim normama, te njihovim poštivanjem na nivou države – visokom obrazovanju uistinu vrati dignitet kakav on zaslužuje i treba imati.

Mišljenja smo da akademska autonomija podrazumijeva neotuđiva prava, ali i jasno zacrtane obaveze koje se moraju poštovati. Smatramo (i na tome ćemo insistirati) da svi privatni univerziteti, pa i pojedini programi na državnim univerzitetima, koji ne ispunjavaju očekivane standarde, trebaju izgubiti pravo na rad.

Mediji.

Pravo na blagovremenu i tačnu informaciju spada u temelje demokratije. Da bi i građani i mediji to pravo ostvarili, medijima se nužno mora osigurati sloboda i nezavisnost, pod uvjetom da se uz slobodu mišljenja i govora poštuje i obaveza iznošenja istine, ali i da se ne zanemaruje obaveza čuvanja ljudskoga dostojanstva svakog pojedinca.

DEMOKRATSKA FRONTA se zalaže za medijski pluralizam, zakonsku zaštitu uredničke i novinarske neovisnosti, za prava i obavezu medija da informiraju javnost, ali i da, kad je to nužno, štite izvore informacija. Nužno je na svaki legalno mogući način onemogućiti vlasnicima medija, i javnih (državnih) i privatnih, da se miješaju u uređivačku politiku i finansijskim ucjenama politički kreiraju medijske sadržaje.

Posebno insistiramo da javni mediji, koji se potpuno ili djelimično finansiraju iz javnih prihoda, moraju biti ne samo objektivni, edukativni, programski obogaćeni već i potpuno depolitizirani; oni su ti koji trebaju promovirati vrijednosti svojstvene dobrim praksama afirmirano demokratskih društava. Mišljenja smo da se javni RTV servisi moraju što prije korporacijski ustrojiti, te da se u oblasti oglašavanja i marketinga ne trebaju tržišno natjecati sa privatnim medijima, što znači da bi društveno korisne sadržaje javnih servisa (obrazovne, kulturne, znanstvene) morala (su)finansirati država.

Tranzicijska pravda.

Važno je kazati da DEMOKRATSKA FRONTA zagovara novu kulturu pamćenja / sjećanja kao transetničku i transkonfesionalnu memoriju, i to ne samo u Bosni i Hercegovini već i u čitavoj regiji. Time u procesu pomirenja svakako želimo na prvo mjesto staviti istinu (ma kakva ona za koga bila), ali i izaći iz opterećujuće i neprerađene (mitomanske) prošlosti, iz zlopamćenja i, pogotovo, pamćenja zla samo onih drugih a nalaženja opravdavanja za sve ono loše što smo, u bilo koje i čije ime, možda i sami učinili drugima. Jer zlo je zlo i čime god ga neko pokušavao pravdati, dobrim se ono zvati ne može. Ne budemo li stoga smogli snage za istinu i prihvatanje te istine, ma koliko nas ona danas pogađala, budućim ćemo generacijama ostavljati u amanet samo podstrek za osvete, možda i za kakve nove ratove.

I zato ponavljamo – nećemo da na budućnost gledamo iz prošlosti!

Izuzmu li se deklarativne, a ipak do kraja neprovedene državne preporuke, Bosna i Hercegovina jest zemlja koja nikada nije jasno artikulirala odnos prema ključnome periodu svoje moderne historije i rezultatima nasilja iz devedesetih godina prošloga stoljeća. DEMOKRATSKA FRONTA će se prvenstveno zalagati za temeljito i dosljedno krivično gonjenje svih osumnjičenih za ratne zločine, ali i za zakonsko rješenje koje će omogućiti lustriranje svih onih koji su pravosnažno presuđeni za ratne zločine. Držimo da pravedan i efikasan aparat državne uprave nije moguće uspostaviti sve dok u njemu ima mjesta za one koji su ratne zločine počinili i za njih su osuđeni.

S tim u vezi neophodno je i da se uvedu zakonska rješenja kojima će se onemogućiti da osobe koje su pravosnažno osuđene za ratne zločine učestvuju u bilo kojem obliku institucionalnog političkog života u Bosni i Hercegovini. Osim toga, DEMOKRATSKA FRONTA će se zalagati i za primjenu dopunskih mehanizama tranzicijske pravde, kako bi se pravda osigurala svim žrtvama masovnih kršenja ljudskih prava.

Vanjska politika.

Prvi vanjskopolitički prioritet Bosne i Hercegovine mora biti integracija u NATO pakt. Izuzetno je važna činjenica da su Hrvatska i Albanija već članice NATO-a, te da će to uskoro postati i Crna Gora. Ulaskom u NATO naša bi država u dobroj mjeri obezbijedila svoju buduću sigurnost. Uz to, iskustvo zemalja članica NATO pakta pokazalo je da je članstvo u toj organizaciji, osim sigurnosnih garancija, izuzetno povoljno utjecalo na razvoj njihovih ekonomija.

DEMOKRATSKA FRONTA drži da se vanjska politika Bosne i Hercegovine mora voditi na osnovu realnog stanja odnosa u Bosni i Hercegovini. Smatramo da provođenje ili izmjene Dejtonskog mirovnog sporazuma trebaju biti komplementarne procesu euro-atlanskih integracija, te stoga dajemo podršku zajedničkim naporima Sjedinjenih Američkih Država i EU na tom planu.

U tom smislu držimo da strateško partnerstvo Bosne i Hercegovine sa SAD-om, državama članicama EU i zemljama regije ima prvorazredni značaj kao vanjskopolitički prioritet naše zemlje.

Cilj Bosne i Hercegovine je, naravno, i da postane punopravna članica Europske unije. DEMOKRATSKA FRONTA smatra kako su naponi zemalja regije da se integrišu u Europsku uniju za nas veoma poticajni, ali oni zahtijevaju i veći nivo međusobne saradnje i izgradnje međuinstitucionalne koordinacije. Držimo da trenutno korištenje ustavnih mehanizama nije adekvatno ili je nedostatno za ispunjavanje obaveza naše države u procesu integracija u Europsku uniju. Stoga će se DEMOKRATSKA FRONTA zalagati za iskorištavanje svih potencijala Ustava BiH za ubrzanje integracijskih procesa. Smatramo da niži nivoi vlasti trebaju učestvovati u programima pomoći Europske unije, pogotovo u projektima prekogranične saradnje, te saradivati sa drugim regijama unutar susjednih država i država Evropske unije, ali bi procesima integracije zemlje u EU moralo upravljati Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

Odnosi sa susjedima.

Odnosi naše države sa susjednim zemljama obilježeni su s jedne strane negativnim povijesnim iskustvima, a s druge potrebom da ti odnosi, bez obzira na negativna iskustva, napreduju te postaju sve bolji i stabilniji. Međuzavisnost u odnosima BiH sa susjedima, te nesporan utjecaj unutrašnjih prilika u našim zemljama na stanja u susjednim zemljama – jeste politička, sociološka i kulturološka činjenica. Tu činjenicu, međutim, ne treba posmatrati kao negativnu okolnost već nastojati da se iz svekolikih postojećih bliskosti između nas i susjednih zemalja, izvuče obostrana korist. U tom pogledu držimo da napredak susjednih zemalja u integracijskim procesima zasigurno može, direktno ili indirektno, pozitivno utjecati i na napredak Bosne i Hercegovine.

Smatramo da buduće odnose sa susjedima treba razvijati, prije svega, na načelima međusobnog poštivanja teritorijalnog suvereniteta i integriteta naših država. DEMOKRATSKA FRONTA će se zalagati upravo za takav pristup u regionalnoj saradnji, posebno u odnosima sa susjednim zemljama, temeljeći svoje prioritetne ciljeve na činjenici da i naša budućnost, kao i budućnost naših susjeda, jesu integracije u zajednice demokratskih država.